

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо захисту дітей від сексуального насильства) (реєстр. № 8122 від 14 березня 2018 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 17 січня 2019 року (протокол № 76) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо захисту дітей від сексуального насильства) (реєстр. № 8122 від 14 березня 2018 року), поданий народним депутатом України Мураєвим Є.В., (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою вдосконалення правового забезпечення протидії злочинам, що вчиняються проти статевої свободи та недоторканності неповнолітніх шляхом закріплення правових засад створення відкритого Державного реєстру осіб, які скоїли зазначені злочини, а також за допомогою законодавчої заборони застосування до підозрюваних чи обвинувачених у вчиненні злочинів сексуального характеру проти неповнолітніх запобіжних заходів, які допускають спільне проживання кривдника та його жертви. Крім того, мета цього Законопроекту полягає у створенні правового підґрунтя для встановлення адміністративного нагляду щодо осіб, засуджених за проти статевої свободи та статевої недоторканності неповнолітніх або злочини, пов'язані із створенням дитячої порнографії.

Для досягнення мети автором пропонується внести зміни до Кримінального процесуального кодексу України, якими встановити, що до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності неповнолітніх або злочинів, пов'язаних із створенням предметів порнографічного характеру, що містять дитячу порнографію, якщо така особа є близьким родичем або членом сім'ї потерпілого та проживає спільно із ним, не можуть бути застосовані такі запобіжні заходи як домашній арешт та особисте зобов'язання.

Крім того, пропонується доповнити Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» нормами, які закріплюють особливий порядок здійснення адміністративного нагляду відносно

осіб, засуджених за вчинення злочинів проти статеві свободи та статеві недоторканості неповнолітніх, а також за виготовлення дитячої порнографії. Цей порядок застосовується до злочинців, які не відповідають загальним вимогам щодо осіб, які підлягають нагляду. Передбачається, що піднаглядний зобов'язаний прибути у визначене місце проживання і зареєструватися в органі Національної поліції; повідомляти поліцейських, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання, а також про виїзд за межі району (міста); у разі від'їзду в інший населений пункт та перебування там більше доби зареєструватися у відповідному органі Національної поліції. Для осіб, які скоїли злочини проти статеві недоторканості та статеві свободи неповнолітніх, адміністративний нагляд встановлюється на строк до погашення або зняття судимості. Відомості, отримані внаслідок здійснення адміністративного нагляду щодо осіб, засуджених за злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості неповнолітніх, передаються Національною поліцією Міністерству юстиції України з метою наповнення та оновлення Державного реєстру осіб, які скоїли злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості неповнолітніх.

Також передбачається створення відкритого Державного реєстру осіб, які скоїли злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості неповнолітніх, до якого мають вноситися відомості щодо прізвища, імені, по батькові засудженого, дату народження, місце фактичного проживання, злочин, за який його було засуджено, вид кримінального покарання, який до нього було застосовано, інформація про фактично відбуте ним покарання, а також інформація про тимчасову зміну місця проживання.

Прикінцеві положення Законопроекту встановлюють обов'язок Кабінету Міністрів здійснити ряд заходів, необхідних для створення та функціонування Державного реєстру осіб, які скоїли злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості неповнолітніх, забезпечення ефективної взаємодії між органами виконавчої влади по наповненню та використанню реєстру тощо. Закріплюється, що до Державного реєстру осіб, які скоїли злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості неповнолітніх, вносяться відомості щодо прізвища, імені, по батькові засудженого, дату народження, місце фактичного проживання, злочин, за який його було засуджено, вид кримінального покарання, який до нього було застосовано, інформація про фактично відбуте ним покарання, а також фотографія засудженого та інформація про тимчасову зміну ним місця проживання.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в

межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частини перша, друга статті 19).

Статтею 21, 22 Основного Закону визначено, що усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Відповідно до Основного Закону України будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом (частина друга статті 52), а утримання та виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, покладається на державу (частина третя статті 52).

Відповідно до частини першої статті 64 Основного Закону України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Конституційний Суд України у Рішенні від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 зазначив, що конституційні права і свободи є фундаментальною основою існування та розвитку Українського народу, так, а тому держава зобов'язана створювати ефективні організаційно-правові механізми для їх реалізації. Відсутність таких механізмів нівелює сутність конституційних прав і свобод, оскільки призводить до того, що вони стають декларативними, а це є неприпустимим у правовій державі (абзац третій, четвертий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

Також, статтею 9 Основного Закону визначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Стаття 34 Конвенції про права дитини, ратифікованої Україною 27 лютого 1991 року, зобов'язує держав-учасниць захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень. З цією метою Держави-учасниці, зокрема, вживають на національному, двосторонньому та багатосторонньому рівнях всіх необхідних заходів щодо запобігання: схиланню або примушуванню дитини до будь-якої незаконної сексуальної діяльності; використанню дітей з метою експлуатації у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці; використанню дітей з метою експлуатації у порнографії та порнографічних матеріалах.

Боротьбі із використанням дітей для проституції та виготовлення порнографії присвячено Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (ратифіковано Законом України від 3 квітня 2003 року № 716-IV).

Резолюція «Права дитини» № 60/231, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН, закликає держави запровадити ефективні міри покарання за всі форми сексуальної експлуатації дітей та сексуальних знущань над ними, включаючи всі акти педофілії, в тому числі в сім'ї або в комерційних цілях, дитячу порнографію та дитячу проституцію, дитячий секс-туризм; боротися з існуванням ринку, який заохочує таку злочинну практику по відношенню до дітей, в тому числі за допомогою прийняття, ефективного застосування і забезпечення здійснення превентивних, реабілітаційних та каральних заходів щодо клієнтів або осіб, які сексуально експлуатують дітей або здійснюють над ними сексуальні наруги, а також забезпечення відповідного інформування громадськості тощо.

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, ратифікована Законом України від 20 червня 2012 року № 4988-VI, передбачає, що кожна Сторона відповідно до свого національного законодавства забезпечує ефективні програми та заходи втручання або сприяє їм для мінімізації та недопущення ризиків повторюваних правопорушень сексуального характеру проти дітей. Такі програми або заходи є доступними будь-коли під час кримінального переслідування, усередині та за межами в'язниці відповідно до умов, установлених національним законодавством (пункт 1 статті 15).

Європейський суд з прав людини в рішенні від 23 вересня 1998 року у справі «А. проти Сполученого Королівства» (A v. The United Kingdom), вказав, що діти та інші уразливі категорії осіб, зокрема, мають право на державний захист у формі ефективного стримування таких серйозних посягань на особисту недоторканість (пункт 22).

Розглядаючи питання щодо створення Державного реєстру осіб, які скоїли злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітніх, члени Комітету зазначають, що за Конституцією України (частина друга статті 32) та Законом України «Про інформацію» (частина друга статті 11) не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини, а адреса, дата і місце народження належать до конфіденційної інформації про фізичну особу.

Частина друга статті 14 Закону України «Про захист персональних даних» передбачає, що поширення персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних або уповноваженої ним особи дозволяється у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини

Розглядаючи питання реалізації конституційних прав на інформацію та невтручання в особисте і сімейне життя людини, Конституційний Суд України в Рішенні від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012 вказав на те, що «відповідно до частин першої, другої статті 32 Основного Закону України ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України; не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Зазначеним вимогам Конституції України кореспондують положення законодавства України, якими передбачено, що: збирання, зберігання, використання і поширення інформації про особисте життя фізичної особи без її згоди не допускаються, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (абзац другий частини першої статті 302 Цивільного кодексу України)» (абзац перший пункту 3 мотивувальної частини).

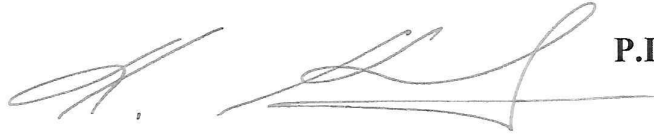
Згідно з Конституцією України виключно законами України визначаються права і свободи людини, основи соціального захисту, засади охорони дитинства, організація і діяльність органів виконавчої влади, організація і діяльність органів і установ виконання покарань, порядок виконання судових рішень (пункти 1, 6,

12, 14 частини першої статті 92).

Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо захисту дітей від сексуального насильства) (реєстр. № 8122 від 14 березня 2018 року), поданий народним депутатом України Мураєвим Є.В., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, flowing letters, likely representing the name R.P. Knyazevych.

Р.П. КНЯЗЕВИЧ